

หลักสูตรการทำลูกประคบสมุนไพร จำนวน 10 ชั่วโมง

กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและการบริการ

รหัสหลักสูตร 25

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอศรีสำโรง

ความเป็นมา

การจัดการศึกษาอาชีพในปัจจุบันมีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นการพัฒนาประชากรของประเทศให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นการแก้ปัญหาการว่างงานและส่งเสริมความเข้มแข็ง ให้แก่เศรษฐกิจชุมชน ให้ประชาชนได้มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และมีงานทำอย่างยั่งยืน สภาพสังคมปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ประชากรมนุษย์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่ทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้ไปอย่างรวดเร็ว และไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น มนุษย์จึงประสบปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย โดยเฉพาะด้านการดำรงชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่มนุษย์เราจะต้องสร้างสิ่งทดแทนเพื่อการอยู่รอดโดยวิธีการต่าง ๆ

ในปัจจุบันคนไทยสุขภาพร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง จึงนำเรื่องของสุขภาพมาใช้เป็น “ช่องทางทำกิน” ได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งจะสังเกตเห็นว่าจะมีคนใช้ลูกประคบในการดูแลสุขภาพของตนเอง จึงเกิดอาชีพการทำลูกประคบขายอยู่ในศูนย์การค้า บริเวณสถานศึกษา ชุมชน สามารถเลือกรับประทานได้ง่าย เป็นทางเลือก สำหรับคนที่อยากใช้สำหรับผู้ที่ดูแลสุขภาพ จากแนวโน้มความนิยมทำให้มีผู้ที่สนใจเรียน การทำลูกประคบขึ้น แต่ไม่มีหน่วยงาน หรือบุคคลเปิดสอน ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการที่มาทำลูกประคบยังมีน้อย สามารถวางขาย ในชุมชนที่มีนักท่องเที่ยว จึงเป็นช่องทางที่ดีอีกทางหนึ่ง สำหรับคนที่กำลังมองหาอาชีพใหม่ ๆ

อาชีพการทำลูกประคบ สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้าง ศักยภาพให้สมาชิกกลุ่ม มีความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพัฒนาตนเอง หรือกลุ่มไปสู่การบริหารจัดการที่มีมาตรฐานเป็นไปตามหลักการของการประกอบอาชีพ กลุ่มเป้าหมายที่สามารถเข้าเรียน ในหลักสูตร ได้แก่ ผู้ที่ไม่มีอาชีพหรือมีอาชีพอยู่แล้วแต่ต้องการพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้ เมื่อจบหลักสูตรแล้ว สมาชิกกลุ่ม สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

หลักการ

การจัดการศึกษาอาชีพการทำลูกประคบและการนวดประคบสมุนไพร เพื่อการมีงานทำกำหนดหลักการไว้ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่เน้นการทาศักยภาพด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ตามลักษณะภูมิอากาศ ศักยภาพภูมิประเทศและทำเลที่ตั้งของแต่ละประเทศ ศักยภาพของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตและศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่มาจัดการศึกษาอาชีพ

2. มุ่งพัฒนาคนไทยให้ได้รับการศึกษาอาชีพเรื่องการทำอย่างมีคุณภาพทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง

3. มุ่งให้เป็นบุคคลที่มีวินัยเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

4. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือในการดำเนินงานจัดการศึกษาอาชีพร่วมกับภาคีเครือข่าย

5. เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้สมาชิกกลุ่ม เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประกอบอาชีพให้เกิดรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีคุณลักษณะดังนี้

1. เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการทำลูกประคบและการประคบสมุนไพร
2. เพื่อเป็นการส่งเสริม อนุรักษ์ และสืบสานภูมิปัญญาไทย
3. เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้

กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอศรีสำโรง

ระยะเวลา

จำนวน 10 ชั่วโมง - ทฤษฎี จำนวน 3 ชั่วโมง - ปฏิบัติ จำนวน 7 ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตร

ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1	วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับ การทำลูกประคบสมุนไพร	1. เพื่อให้สมาชิกกลุ่ม สามารถบอกความหมาย วิธีการ และประโยชน์ของการทำลูกประคบสมุนไพรได้ 2. เพื่อให้สมาชิกกลุ่ม เห็นความสำคัญของสมุนไพรซึ่งเป็นสมุนไพรสำคัญในท้องถิ่น	ความรู้เบื้องต้นในการทำลูกประคบสมุนไพร 1. ความหมายของการทำลูกประคบสมุนไพร 2. วิธีการทำลูกประคบสมุนไพร 3. ประโยชน์ของการทำผลิตภัณฑ์จากลูกประคบสมุนไพร 4. ความสำคัญของลูกประคบสมุนไพร 5. ความรู้เรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาทำเป็นลูกประคบสมุนไพรได้ 6. วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการทำลูกประคบสมุนไพร	วิทยากรให้ความรู้เรื่อง 1. ความหมาย/ความสำคัญของการทำลูกประคบสมุนไพร 2. วิธีการทำลูกประคบสมุนไพร 3. ประโยชน์ของการทำ ลูกประคบสมุนไพร 4. วัสดุอุปกรณ์ของสมุนไพรที่จะนำมาทำเป็นลูกประคบสมุนไพร 	1 ชม.	-
2	วิทยากรให้ความรู้และ สอนการทำ ลูกประคบสมุนไพร	- เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้ และทักษะ ความเข้าใจการเตรียมวัสดุ และการทำลูกประคบสมุนไพร	ฝึกปฏิบัติการทำลูกประคบสมุนไพร - ขั้นตอนในการเตรียมวัสดุในการ ทำลูกประคบสมุนไพร	- วิทยากรสอนการเตรียมวัสดุการทำลูกประคบสมุนไพร เพื่อการทำลูกประคบสมุนไพร และให้สมาชิกกลุ่มเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะและความถูกต้อง อุปกรณ์การทำลูกประคบ 1. ฝ้ายดิบสำหรับห่อลูกประคบ ขนาด กว้าง 35 x ยาว 35 เซนติเมตร 2 ผืน	2	7

	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดการกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
				<p>(เอาไว้หอนั่นละ)</p> <ol style="list-style-type: none"> เชือก หรือ หนังสาย ตัวยาที่ใช้ทำลูกประคบ หม้อสำหรับนึ่งลูกประคบ จานหรือชามอลูมิเนียมเจาะรู (เพื่อให้ไอน้ำผ่านได้) รองลูกประคบ <p>ตัวยานิยมใช้ทำลูกประคบ</p> <p>(ลูกประคบ 2 ลูก) สาเหตุที่ทำ 2 ก็เพราะเอาไว้เปลี่ยนเวลานำอีกลูกขึ้นนึ่งนั่นเอง จะได้ไม่ต้องรอ...</p> <ol style="list-style-type: none"> ไพล (500 กรัม) แก้ปวดเมื่อย ลดการอักเสบ ผิวมะกรูดถ้าไม่มีใช้ใบแทนได้ (200 กรัม) มีน้ำมันหอมระเหย แก้ลมวิงเวียน ตะไคร้บ้าน (100 กรัม) แต่งกลิ่น ใบมะขาม (300 กรัม) แก้อาการคันตามร่างกาย ช่วยบำรุงผิว ขมิ้นชัน (100 กรัม) ช่วยลดการอักเสบ แก้โรคผิวหนัง เกลือ (1 ช้อนโต๊ะ) ช่วยดูดความร้อนและช่วยพาตัวยาซึมผ่าน ผิวหนังได้สะดวกขึ้น การบูร (2 ช้อนโต๊ะ) แต่งกลิ่น บำรุงหัวใจ ใบส้มป่อย (100 กรัม) ช่วยบำรุงผิว แก้โรคผิวหนัง ลดความคัน ใบเป่า <p>วิธีการทำลูกประคบ</p> <ol style="list-style-type: none"> หั่นหัวไพล ขมิ้นชัน ต้นตะไคร้ ผิวมะกรูด ตำมะกรูด ตำพอหยาบๆ ตำพอหยาบๆ (เวลาประคบจะได้ไม่ระคายเคือง) นำใบมะขาม ใบส้มป่อย (เฉพาะใบ) ผสมกับสมุนไพรข้อ 1 เสร็จ แล้วใส่เกลือ การบูร คลุกเคล้าให้เป็นเนื้อเดียวกัน แต่อย่าแฉะจนเป็นน้ำ แบ่งตัวยาที่เรียบร้อยแล้ว ใส่ผ้าดิบห่อเป็นลูกประคบประมาณลูกส้มโอ รัดด้วยเชือกให้แน่น (ลูกประคบเวลาถูกความร้อนยาสมุนไพรจะปล่อยลง ให้รัดใหม่ให้แน่นเหมือนเดิม) 		

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
			<p>4. นำลูกประคบที่ได้ไปนึ่งในหม้อนึ่ง ใช้เวลานึ่งประมาณ 15-20 นาที</p> <p>5. นำลูกประคบที่รับความร้อนได้ที่แล้วมาประคบคนไข้ที่มีอาการต่างๆ โดยสับเปลี่ยนลูกประคบ</p> <p>วิธีการประคบ</p> <p>1. จัดท่าคนไข้ให้เหมาะสม เช่น นอนหงาย นอนตะแคง ขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่จะทำการประคบสมุนไพร</p> <p>2. นำลูกประคบที่รับร้อนได้ที่แล้วมาประคบบริเวณที่ต้องการประคบ (การทดสอบความร้อนของลูกประคบคือ ตะเกียงที่ทองแดงหรือหลังมือ)</p> <p>3. ในการวางลูกประคบบนผิวหนังคนไข้โดยตรงในช่วงแรกๆ ต้องทำด้วยความเร็ว ไม่วางแช่นานๆ เพราะคนไข้จะทนร้อนไม่ได้มาก</p> <p>4. เมื่อลูกประคบคลายความร้อนลงก็สามารถเปลี่ยนลูกประคบอีกลูกหนึ่งแทน (นำลูกเดิมไปนึ่งต่อ) ทำซ้ำตามข้อ 2,3,4</p> <p>2.สมาชิกกลุ่ม ฝึกปฏิบัติการทำ ลูกประคบสมุนไพร</p> <p>ประโยชน์ของการประคบ (จากตัวยาสสมุนไพรรและความร้อน)</p> <p>1. บรรเทาอาการปวดเมื่อย</p> <p>2. ช่วยลดอาการบวม อักเสบของกล้ามเนื้อ เอ็น ข้อต่อหลัง 24-48 ชั่วโมง</p> <p>3. ลดอาการเกร็งของกล้ามเนื้อ</p> <p>4. ช่วยให้เนื้อเยื่อ พังผืด ฝืดตัวออก</p> <p>5. ลดการติดขัดของข้อต่อ</p> <p>6. ลดอาการปวด</p> <p>7. ช่วยเพิ่มการไหลเวียนของโลหิต</p>		
รวม				3 ชม.	7 ชม.

สื่อการเรียนรู้

- วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการฝึก

การวัดผลประเมินผล

1. การประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
2. การติดตาม ประเมินผลการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. ประเมินความพึงพอใจของหลักสูตรการฝึกอบรม

เกณฑ์การจบหลักสูตร จะต้องได้คะแนนประเมินผลการจัดการศึกษาต่อเนื่อง รวมไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60

หลักฐานการผ่านการฝึกอบรม